POLIISI
POLIISIHALLITUS
Polisstyrelsen
National Police Board

Poliisihallituksen asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan lakivaliokunta 18.1.2023

Poliisitarkastaja Visa Weckström

HE 273/2022 vp muutokset ja lisäykset

Ensimmäinen muutos

Salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä: 26) asiakirjat, jotka sisältävät tietoja rikoksen uhrista, jos tiedon antaminen loukkaisi rikoksen uhrin oikeuksia tai hänen muistoaan tai läheisiään

Poliisihallituksen lausunto

- ei lausuttavaa

POLIISI
POLIISIHALLITUS
Polisstyrelsen
National Police Board

Toinen muutos (lisäys)

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 23, 25, 29, 30 ja 32 kohdassa tai muun lain vastaavassa lainkohdassa salassapidosta säädetään, tiedot esitutkintapöytäkirjassa, syyttäjän rikosasiassa tekemässä päätöksessä taikka tutkinnanjohtajan esitutkinnan toimittamista tai tutkinnan lopettamista koskevassa päätöksessä ovat kuitenkin julkisia, jos tiedon antaminen on välttämätöntä tutkittavana olleesta asiasta tehdyn päätöksen perusteiden ymmärtämiseksi eikä tietojen antaminen todennäköisesti aiheuttaisi asiaan osalliselle vahinkoa, merkittävää haittaa taikka ilman painavaa syytä kärsimystä.

Poliisihallituksen lausunto

Viisi *vahinkoedellytyslausekkeetonta* salassapitokohtaa ehdotetaan muutettavaksi *kaksiosaisen vahinkoedellytyslausekkeen* omaavaksi kohdaksi

- Sääntely muuttuu vaikeaselkoisemmaksi (eli ei palvele hallituksen esityksen tavoitetta ”sääntelyn selkeyttäminen”)
- Sääntelyn muuttuessa vaikeaselkoisemmaksi, ei palvele julkisuutta, koska mitään oikeusohjeita uusien vahinkoedellytyslausekkeiden soveltamisesta ei ole
- Salassapitokohtien osittainen ”avautuminen” eli julkiseksi tuleminen aiheuttaa asiakirjapyyntöjä, eli lisää viranomaisen päätöksentekotyötä sekä kasvattaa sitä seuraavaa valitusprosessin määrää (hallinto-oikeudet -> KHO)
- Kun salassa pidettävää tietoa osittain ”avataan” eli muutetaan julkiseksi, on se omiaan lisäämään ns. tietoa koskevan tahon poliisin suorittamaa kantelu-, ja jopa virkarikosprosessia (salassa pidettävän tiedon oikeudeton antaminen = salassapitorikos)

Resurssikysymys:

- Ehdotettu lisäys aiheuttaa *jokaisen* tutkinnanjohtajan (ratkaisija) ja tutkijan (”esittelijä”) työtehtävien määrän kasvun

  - koska *jokaisessa* esitutkinnassa on salassapito*arvioinnin* alaista tietoa

- Vaikuttaa myös *viraston* työtehtävien määrän kasvuun, koska vahinkoedellytyslauseke(et) muuttavat salassapitokohdat ”väitteenvaraisiksi” – eli ovat omiaan lisäämään hallintoprosessia (viranomaisen päätökset) ja sitä seuraavaa valitusprosessia
- Muutoksen alla olevista salassapitokohdista poliisi tekee vuosittain useita kymmeniä tuhansia julkisuuskysymyksen ”ratkaisuja” (mikäli näiden osalta tulee jatkossa arvioida kaksinkertaisen vahinkoedellytyslausekkeen olemassaolo, tämä kaikki on pois poliisin ydintehtävästä eli rikostutkinnasta)

HUOM. *Jokaisen* esitutkinta-asian julkisuuskysymys ratkaistaan *jokaisen* asiakirjan (ja siinä olevan yksittäisen tiedon osalta) viimeistään arkistoinnin yhteydessä. Asiakirjapyynnöillä ei ole tekemistä julkisuuskysymyksen ratkaiseminen kanssa (asiakirjaa annettaessa julkisuuskysymyksen aiempi ratkaisu toki muodollisesti tarkistetaan)

Kolmas muutos (lisäys)

Poiketen siitä, mitä 1 momentin 23, 25, 26, 29, 30 ja 32 kohdassa tai muun lain vastaavassa lainkohdassa salassapidosta säädetään, tieto on kuitenkin julkinen, jos tiedon antaminen on yksittäistapauksessa välttämätöntä esitutkintaviranomaisen tai syyttäjän tehtävän suorittamiseksi.

Poliisihallituksen lausunto

- lainkohtaa perusteltu vain 26 kohdan kannalta (ainakin osa kohdista vaikuttaa merkityksettömiltä tässä kontekstissa)
- uusi *neljäs momentti* on tulkinnallisesti ongelmallinen – sen voi tulkita useammalla eri tavalla (tuovan poliisille oikeuksia saada tietoa, velvoittavan muut viranomaiset katsomaan julkisiksi esitutkintaan toimitettavat ko. muutoksen tarkoittavat asiakirjat)